



הכנסת

מרכז המחקר והמידע

## פניות ציבור של נכים בנוגע לקבלת שירותי שיקום

מוגש לוועדה לפניות הציבור

הכנסת, מרכז המחקר והמידע

קריית בן-גוריון, ירושלים 91950

טל': 02 - 6408240/1

פקס: 02 - 6496103

[www.knesset.gov.il/mmm](http://www.knesset.gov.il/mmm)

**כתיבה: יניב רונן**

אישור: שמוליק חזקיה, ראש צוות

עריכה לשונית: מערכת "דברי הכנסת"

כ"ג בחשוון תשס"ז

14 בנובמבר 2006

## מבוא

מסמך זה נכתב לבקשת הוועדה לפניית הציבור לקראת ישיבתה בנושא "פניות ציבור של נכים המתלוננים על הירידה באיכות שירותי השיקום" ב-14 בנובמבר 2006. המסמך עוסק בסוגיית הנכים שזקוקים לטיפול שיקומי ומופנים למחלקות שאינן שיקומיות.

בחוק הישראלי הנכים נחלקים לקטגוריות לפי האופן שבו נגרמה הנכות: נכי צה"ל, נכי תאונות דרכים, נכי תאונות עבודה, נכים עקב חבלה או מחלה וסוגים נוספים. כל קבוצה מקבלת טיפול שיקומי ממסגרת אחרת:

- נכי צה"ל – ממשרד הביטחון;<sup>1</sup>
  - נכי תאונות דרכים – במסגרת הסדרים ביטוחיים;
  - נכי פעולות איבה – במסגרת חוק נפגעי פעולות איבה;<sup>2</sup>
  - נכי תאונות עבודה – במסגרת חוק הביטוח הלאומי;<sup>3</sup>
  - נכים עקב חבלה או מחלה – על-ידי קופות החולים.<sup>4</sup>
- מסמך זה עוסק באנשים שנכותם נגרמה עקב חבלה או מחלה בלבד.<sup>5</sup>

## הטענות העיקריות

מפניות שהגיעו לוועדה עולה כי בשנים האחרונות גוברת המגמה להפנות נכים שזקוקים לשיקום למחלקות שאינן מחלקות שיקומיות על-פי הגדרות משרד הבריאות.<sup>6</sup>

משרד הבריאות קבע תקן למחלקות שיקומיות.<sup>7</sup> בתקן זה מפורטים, בין השאר:

- מספר המיטות שצריכות להיות בכל מחלקה שיקומית;
- היקפו ואיכותו של כוח האדם במחלקה;
- המאפיינים הפיזיים של הבניין שבו שוכנת המחלקה כדי שהמקום יהיה נגיש לנכים;
- הציוד הנדרש במחלקה.

<sup>1</sup> במסגרת חוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשי"ט-1959.

<sup>2</sup> חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה, התשי"ל-1970.

<sup>3</sup> חוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), התשנ"ה-1995.

<sup>4</sup> במסגרת חוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד-1994.

<sup>5</sup> נכים עקב תאונות דרכים ונכים עקב חבלה או מחלה שייכים לקטגוריה אחת במוסד לביטוח לאומי, ואי-אפשר להפריד ביניהם. לפיכך, אין לדעת את מספר הנכים שנכותם נגרמה עקב מחלה או חבלה. כמו כן, במוסד לביטוח לאומי יש נתונים רק על נכים מקבלי קצבאות. מספר הנכים מקבלי הקצבאות היה 177,558 ביוני 2006. המוסד לביטוח לאומי, מינהל המחקר והתכנון, רבעון סטטיסטי, יולי 2006; שנטל וסרשטיין, רפרנטיות נכות כללית במינהל המחקר והתכנון של המוסד לביטוח לאומי, שיחת טלפון, 13 בנובמבר 2006.

<sup>6</sup> סיגלית צפרייר, שיחת טלפון, 13 בנובמבר 2006; חיים רייזלר, יו"ר עמותת קר"ן (קטועי רגליים נלחמים), שיחת טלפון, 12 בנובמבר 2006; פרופ' אלי איסקוב, מנהל מחלקה לשיקום אורתופדי בבית-חולים לוינשטיין, שיחת טלפון, 12 בנובמבר 2006; רופאים לזכויות אדם (ע"ר) ומרכז "אדוה", הזולתה של רפואת השיקום פוגעת במאות נכים בישראל, נייר עמדה, 19 באוקטובר 2006; ד"ר יצחק ברלוביץ, המשנה למנכ"ל משרד הבריאות וראש מינהל רפואה, מכתב, התקבל בפקס, 13 בנובמבר 2006.

<sup>7</sup> משרד הבריאות, מינהל רפואה, חוזר מס' 42/2003, אמות מידה לרישוי וקביעת זכאות לטיפול במחלקות שיקום כללי, 3 ביוני 2003.

הדרישות שמציב תקן זה מייקרות מאוד את האשפוז במחלקה שיקומית. ההפרש בין עלות מיטה במחלקה שיקומית לבין עלות מיטה במחלקה רגילה הוא כ-1,000 ש"ח ליום.<sup>8</sup>

העברת נכה למחלקה שאינה שיקומית פוגעת בהכרח בתהליך חזרתו לחיים נורמליים. הדבר עשוי להתבטא, למשל, בכך שהנכה יישאר בכיסא גלגלים במקום ללכת בעזרת פרוטזה; הנכה עלול שלא לקבל שיקום המתאים לפגיעה שכלית; אפשר שהוא לא יעבור טיפול פסיכולוגי, הדרוש לו כדי להתגבר על הטרואמה הנפשית הכרוכה בנכות. כך הנכה הופך פעמים רבות לנטל על סביבתו הקרובה ועל החברה.<sup>9</sup>

## תשובת משרד הבריאות

**משרד הבריאות מודע לכך שלעתים חולים הזקוקים לטיפול שיקומי מופנים למוסדות שאין להם רשיון בתחום השיקום.** המשרד בודק כל תלונה של חולה שהופנה לטיפול במסגרת שאינה מתאימה למצבו הרפואי, וכשמתגלה מקרה כזה ננקטים אמצעים כנגד מוסדות שפועלים שלא לפי ההנחיות.<sup>10</sup> נוסף על כך, המשרד הוציא באוקטובר 2004 נוהל המחייב להעביר חולים הזקוקים לטיפול שיקומי למוסדות המתאימים לכך. עם זאת, נוהל זה עוסק רק בחולים גריאטריים.<sup>11</sup>

לדברי ד"ר יצחק ברלוביץ, המשנה למנכ"ל משרד הבריאות וראש מנהל הרפואה במשרד, קופות החולים אינן חייבות להפנות למחלקת אשפוז כל אדם שקיבל הפניה כזאת מן הרופא המטפל, אלא הן חייבות להפעיל שיקול דעת, לפי חוק ביטוח בריאות ממלכתי.<sup>12</sup>

## תגובת קופות החולים<sup>13</sup>

מכבי שירותי בריאות. חולה שמשחרר מבית-חולים כללי וזקוק להמשך שיקום באשפוז מופנה רק לבית-חולים שמשרד הבריאות אישר לשיקום, ובדרך כלל מדובר בבתי-חולים גריאטריים. על-פי נוהלי הקופה, האשפוז השיקומי יסתיים כאשר צוות משותף של הקופה ושל המוסד המשקם יקבעו כי הושג יעד האשפוז או שההליך השיקומי-אשפוזי מוצא.<sup>14</sup>

קופת חולים מאוחדת. חולים שהשתחררו מאשפוז כללי וזקוקים לטיפול שיקומי מופנים על-ידי הקופה למחלקות שיקומיות שאישר משרד הבריאות, ובעניין זה אין הבדל בין נכה לבין חולה אחר.<sup>15</sup>

קופת חולים לאומית. הקופה מפנה את מבוטחיה (אשר השתחררו מאשפוז בבית-חולים כללי) הזקוקים לשיקום אך ורק למוסדות אשר קיבלו את רשיון משרד הבריאות לנושא.<sup>16</sup>

---

<sup>8</sup> פרופ' אלי איסקוב, מנהל המחלקה לשיקום אורתופדי בבית-חולים לוינסטיין, שיחת טלפון, 12 בנובמבר 2006.  
<sup>9</sup> שלומית אבני, רכזת פרויקט "זכויות בריאות" בעמותת רופאים לזכויות אדם, שיחת טלפון, 12 בנובמבר 2006; פרופ' אלי איסקוב, מנהל המחלקה לשיקום אורתופדי בבית-חולים לוינסטיין, שיחת טלפון, 12 בנובמבר 2006.

<sup>10</sup> ד"ר יצחק ברלוביץ, המשנה למנכ"ל משרד הבריאות וראש מנהל הרפואה, מכתב, התקבל בפקס, 13 בנובמבר 2006.

<sup>11</sup> משרד הבריאות, מינהל רפואה, חוזר מס' 46/2004, הנחיות להפניית חולים קשישים לאשפוז שיקומי, 14 באוקטובר 2004.

<sup>12</sup> ד"ר יצחק ברלוביץ, המשנה למנכ"ל משרד הבריאות וראש מנהל הרפואה, שיחת טלפון, 13 בנובמבר 2006.

<sup>13</sup> עד סגירת המסמך לא נתקבלה תשובת שירותי בריאות כללית.

<sup>14</sup> יהונתן למברגר, מנהל אדמיניסטרטיבי, מינהלת הגריאטריה במכבי שירותי בריאות, מכתב, התקבל בדוא"ל, 13 בנובמבר 2006.

<sup>15</sup> ד"ר ע' סמני, נציג פניות הציבור בקופת חולים מאוחדת, מכתב, התקבל בפקס, 12 בנובמבר 2006.

<sup>16</sup> יורם פרדינרו, סמנכ"ל רכש ובקרה בקופת חולים לאומית, מכתב, התקבל בדוא"ל, 13 בנובמבר 2006.

## מקורות

### חקיקה

חוק הנכים [תגמולים ושיקום], התשי"ט-1959.

חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה, התש"ל-1970.

חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995.

חוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד-1994.

### מסמכים ממשלתיים

המוסד לביטוח לאומי, מינהל המחקר והתכנון, רבעון סטטיסטי, יולי 2006.

משרד הבריאות, מינהל רפואה, חוזר מס' 42/2003, אמות מידה לרישוי וקביעת זכאות לטיפול במחלקות שיקום כללי, 3 ביוני 2003.

משרד הבריאות, מינהל רפואה, חוזר מס' 46/2004, הנחיות להפניית חולים קשישים לאשפוז שיקומי, 14 באוקטובר 2004.

### מכתבים ושיחות טלפון

אבני שלומית, רכזת פרויקט "זכויות בריאות" בעמותת רופאים לזכויות אדם, שיחת טלפון, 12 בנובמבר 2006.

איסקוב אלי, מנהל המחלקה לשיקום אורתופדי בבית-החולים לוינסטיין, שיחת טלפון, 12 בנובמבר 2006.

ברלוביץ יצחק, המשנה למנכ"ל משרד הבריאות וראש מינהל רפואה, מכתב, התקבל בפקס, 13 בנובמבר 2006; שיחת טלפון, 13 בנובמבר 2006.

וסרשטיין שנטל, רפרנטית נכות כללית במינהל המחקר והתכנון של המוסד לביטוח לאומי, שיחת טלפון, 13 בנובמבר 2006.

למברגר יהונתן, מנהל אדמיניסטרטיבי, מינהלת הגריאטריה במכבי שירותי בריאות, מכתב, התקבל בדוא"ל, 13 בנובמבר 2006.

סמני ע', נציב פניות הציבור בקופת חולים מאוחדת, מכתב, התקבל בפקס, 12 בנובמבר 2006.

פרדינרו יורם, סמנכ"ל רכש ובקרה בקופת חולים לאומית, מכתב, התקבל בדוא"ל, 13 בנובמבר 2006.

צפריר סיגלית, שיחת טלפון, 13 בנובמבר 2006.

רייזלר חיים, יו"ר עמותת קר"ן (קטועי רגליים נלחמים), שיחת טלפון, 12 בנובמבר 2006.

### ניירות עמדה

רופאים לזכויות אדם (ע"ר) ומרכז "אדוה", 'הוזלתה' של רפואת השיקום פוגעת במאות נכים בישראל, 19 באוקטובר 2006.